

hogy szálljanak a bárkába: „Fiaim, legyen meg a ti akaratotok!” – majd hozzátette, – „Tudom miért jöttetek. Egyikötök dicséretre méltó cselekedetet hajtott végre, így jutalmul Isten már előkészítette számára a megfelelő helyet. A másik kettő számára azonban már készül az irtózatos ítélet.”

6.) A lakatlan ház¹

Végül Szent Brendan is beszállt, a szerzetesek pedig vitorlát feszítettek és a nyári napforduló² felé kormányozták a bárkát. Kedvező szelük volt, csupán a vitorlát kellett tartani, egyéb kormányzásra nem is volt szükség.

Tizenöt nap múltán azonban elállt a szél. Így evezni kezdtek, amíg szinte már jöttányi erejük sem maradt. Szent Brendan tüstént buzdítani kezdte őket, és vigasztalóan így szólt: „Testvéreim, ne féljetek! Az Úr a mi oltalmazónk, tengerészünk és kormányosunk, Ő vezérel minket! Vegyétek ki az evezőket és a kormánylapátot a vízből! Hagyjátok, hogy csak a vitorla dagadjon! Isten akarata teljesüljön szolgálain és hajójukon!” Ételt mindig esténként vettek magukhoz. Amikor pedig megjött a szél, nem tudták, milyen irányból érkezett és azt sem tudták, hogy bárkájuk merre halad.

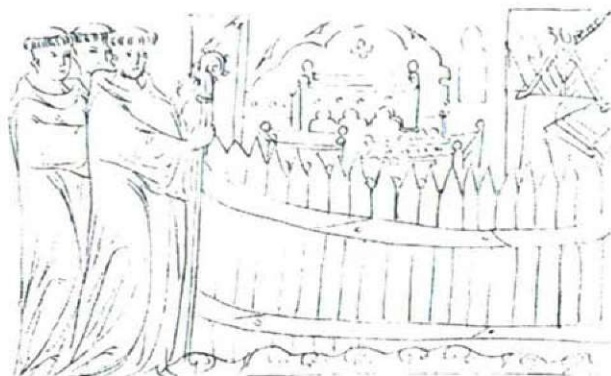
Negyven nap elteltén,³ amikor már minden tartalék élelmük elfogyott, észak felé egy magas, sziklás szigetet pillantottak meg. Közelebb érvin a parthoz falként magasodó, hatalmas sziklaszirt tárult a szemük elé, és a sziget

¹A lakatlan, ugyanakkor minden földi jóval teli ház/sziget az utazásirodalom jellemző jelene, megtalálható a későbbi Artúr történetek között is. Az *Imram Máeldúin*-ben a bőség házaként szerepel (Lady Gregory: *A Book of Saints and Wonders*. London, 1971. Book IV. The Voyage of Maelduné, 57–58. o.). Talán a kelta túlvilági lakomák krisztianizált maradványáról van szó.

²„*contra solsticium estivale*.” A latin szöveg a nyári napfordulót irányként adja meg. A napkelte és napnyugta iránya a nyári napforduló időszakában Írország környékén (54° É-i szélességnél) ÉK illetve ÉNy [Bartha Lajos csillagász szóbeli közlése alapján]. Lévé, hogy a szerzetesek nyugatnak indultak, ezen a helyen feltehetően ÉNy értendő. Az égtáj ily módon történő megadásában az ókori, görög–római hajózásban használt tájékozódás továbbélésének lehetünk tanúi. Klaudiosz Ptolemaiosz (i. sz. 75–160) korában ugyanis sokszor nem a földrajzi szélességi fokokat adták meg, hanem a nyári napforduló, vagyis a leghosszabb nyári nap időtartamát, és ebből számították ki, hogy milyen szélességi fokon járnak. Az ilyen tájékozódásnak a tengeri hajós népek körében volt jelentősége, hiszen a napkeltét és napnyugtát a vizen lehetett a legpontosabban észlelni, ráadásul számukra a napon és a csillagokon kívül nem volt más tájékozódási pont. (A témával kapcsolatban ld. Stegena Lajos: *Térképtörténet*. Egyetemi Tankönyv, 1987; Klinghammer István, et als. *Földünk tükre: a térkép*. Budapest: Gondolat, 1983; Lloyd A. Brown: *The Story of Maps*. New York: Dover, 1977.)

³Nem konkrét időtartamra utal, a negyvenes szám a sok-sok nap, hosszú idő ismert toposza.

tetejéről számtalan patakocská csordogált a tengerbe.¹ Mindazonáltal kísérle-
tük, hogy egy kikötésre alkalmas helyet találjanak, kudarcot vallott. Az éhség
és szomjúság pedig iszonyúan gyötörte a szerzeteseket. Mindannyian meg-

ragadtak hát egy-egy palackot, hogy mérítsenek a friss vízből. Látva ezt Szent
Brendan így szólt: „Ne tegyétek ezt! Esztelen dolgot cselekszettek! Istennek
nem áll még szándékában megmutatni a helyet, ahol kiköthetnénk, és ti máris
a fosztogatás bűnébe esnétek? Az Úr Jézus Krisztus három nap elmúltával
mutat majd szolgálóinak kikötésre, illetve táborozásra alkalmas helyet, hogy
elgyötört testünk felüdülésre leljen.”

Igy hát három napig köröztek a sziget körül, mígnem a harmadik napon a
kilencedik imaóra körül² kikötőre letek, ahová egy bárka éppen befért. Szent
Brendan felállt és nyomban megáldotta a bejáratot, ami egy falként tornyosu-
ló, mindkét oldalán rendkívül magas sziklahasadék volt. Midőn a testvérek ki-
szálltak a bárkából és kint a parton várakoztak, Szent Brendan megparancsol-
ta, hogy semmilyen felszerelést ne vigyenek ki magukkal a bárkából. A ten-
gerpart mentén gyalogolva az egyik ösvényen egy kutya szaladt feléjük, és
Szent Brendan lábához futott, ahogyan azt a gazdát fogadó kutyák szokták.

¹Ezen „földrajzi” leírás alapján sokan ezt a szigetet a Hebridák egyik kis szigetével azonosítják.

²A napok tagolása mindvégig a liturgikus imaórák szerint történik, hasonlóan a vi-
zióirodalmi alkotásokhoz (Gurevics, i.m., 239–245. o.). A kánoni órák – Everett Fer-
guson, ed. *Encyclopedia of Early Christianity*. (Chicago–London, 1988), 659. o. –
szerint: *vigiliae* (éjjel), *laudes/matutinum* (napfelkelte), *hora prima* (reggel 6 óra), *ho-
ra tertia* (dél előtt 9 óra), *hora sexta* (délben), *hora nona* (délután 3 óra), *vesperas*
(naplemente körül), *completorium* (sötétség beállta előtt). Erre vonatkozóan ld. még
Csóka J. Lajos: *Szent Benedek fiainak világtörténete*. (Budapest: Ecclesia, 1969), I.
kötet, 36. o.

Szent Brendan pedig így szólt a testvérekhez: „Vajon nem az Úr küldött-e nekünk jó hírvívót? Kövessük őt!” Szent Brendan és társai tehát követték a kutyát, aki egy városba vezette őket.¹

A városba érkezvén egy hatalmas, ágyakkal és székekkel berendezett csarnokot, valamint lábmosáshoz odakészített vizet pillantottak meg. Amikor helyet foglaltak, Szent Brendan az alábbi parancsot adta társainak: „Óvakodjatok testvéreim, nehogy a Sátán kísértésbe vigyen benneteket. Látom Őt, amint igen gonosz rablásra csábítja a kolostorunkból később csatlakozó három testvérünk egyikét. Imádkozzatok az ő lelkéért, mert teste már a Sátán hatalmába került.” A házban, ahová betértek, a falakon körös-körül mindenféle fémedéyek, ezüstözött kantárok és kürtök lógtak.

Szent Brendan most ahhoz a szolgálójához fordult, aki a kenyeret szokta a testvéreknek feltálalni: „Hozd az étket, amit az Úr küldött nekünk!” A testvér nyomban felállt, és egy terített asztalt talált, amelyen mindenki számára egy-egy csodálatos fehérségű cipő és hal volt odakészítve.² Mindezeket Szent Brendanhoz vitte, aki megáldotta az ételt, és ezt mondta a testvéreknek: „Dicsőítsétek a Mennyek Urát, aki eledelt ad minden testnek!”³ A testvérek leültek és magasztalták az Istent. Hasonlóképpen italt is találtak, amennyi csak kellett. Vacsora után, az esti ima befejeztével Szent Brendan így szólt: „Térjetez nyugovóra. Ím egy-egy szépen vetett ágy várja mindegyikötököt. Szükségetek van pihenésre, hiszen kemény munka fárasztá végtagjaitokat.”

¹A kutya látszólag segítőként (az Úr kutyájaként) jelenik meg. A keresztény misztikában az ember hűséges kísérőjének, háza őrzőjének pozitív szerepe van. Ugyanakkor ismert a Sátán kutyája képzet is, ami analóg a kelta mitológiával, ahol a kutya (*cu*) az alvilági istenek kísérője. Történetünkben a lakatlan ház az ördög kísértésének helyévé válik, így a kutya megjelenése ezzel is összefügghet.

²Újszövetségi allúzió: Mk 6,31–44; Mt 14,13–21; Lk 9,10–17; Jn 6,1–13.

³Zsolt 136,25.

Miután a testvérek álomba merültek, Szent Brendan tanúja lett a Gonosz mesterkedésének, amint az, etióp gyermek képében,¹ kezében kantárral a fentebb említett testvér színe előtt tréfálkozott. Szent Brendan nyomban felkelt és imádkozni kezdett, virrasztván egész éjszaka. Reggel, amikor a testvérek Istentiszteletre siettek, majd lementek a bárkához csakúgy, ahogyan előző nap, terített asztalt találtak. Emígyen táplálta Isten az Ő szolgálóit három napon és három éjen át.

7.) Az egyik szerzetes halála

Ezt követően Szent Brendan és társai ismét felkerekedtek, és ekkor Szent Brendan így szólt a testvérekhez: „Győződjetek meg arról, hogy egyikőtöknel sincsen semmi olyasmi, ami a szigetről való.” Erre mindannyian kijelentették: „Atyánk, Isten tiltja, hogy utazásunkat bármiféle tolvajlás megszenteltelítse.” Szent Brendan pedig így felelt: „Ím lássátok hát, testvérünk kebelében, akít a minap említettem nektek, azt az ezüst kantárt,² amelyet tegnap éjjel az ördögtől kapott.” Midőn e szavakat az említett testvér meghallotta, nyomban elhajította a kebelébe rejtett kantárt, és Isten emberének lábai elé vetette magát: „Vétkeztem, Atyám. Bocsáss meg nekem! Imádkozz lelkemért, hogy ne jusson örök kárhozatra.” Mindannyian egyszerre földre borultak, az Úrhoz könyörögve testvérük lelki üdvéért.

Ima után a testvérek felemelkedtek a földről, a szent atya pedig felemelte a bűnös szerzetest. És ím ekkor látták, hogy hangosan jajveszékelve egy kis etióp ugrik ki a testvér kebeléből: „Isten embere, miért üztél ki lakóhelyemről,

¹ „*diaboli, infantem scilicet ethiopem.*” Etióp=afrikai, fekete. A gonosz fekete/ szerezsen gyermekként (*puer niger*) való megjelenítése általános a középkorban. Az írek körében népszerű Remete Szent Antal legendájában is találkozhatunk vele: „...az ördög fekete fiú képében megjelent előtte...” Jacobus de Voragine: *Legenda Aurea*. (Budapest: Helikon, 1990), 44. o.

² Kétségtelen, hogy az arany, ezüst és borostyánkővel díszített kantárok (már csak értékük miatt is) fontos szerepet játszottak a régi ír háztartásban. Ahogyan arra Eugene O'Curry (*Lectures on the Manners and Customs of the Ancient Irish*. Dublin, 1873, cclv.) utalt tulajdonosuk életszínvonalának jelzői voltak. Igen furcsa azonban, hogy egy tengeri út során, pont ezt kísérelné meg elrabolni a bűnös szerzetes, amit ráadásul igen nehezen tudhatott elrejtteni kebelében. Carl Selmer feltevése szerint (1959, 85. o.) a lat. *frenum* szóban a régi ír szó fordítására kell gondolnunk, mely két eltérő jelentésű tárgyra is utal: egyrészt a láncra, amelyet az állat nyaka köré tettek, másrészt pedig arra a láncra, amely az ember nyakát ékesítette. Úgy tűnik, a latin szöveg csupán az első jelentést vette át. Mégis sokkal elképzelhetőbb, hogy szerzetesünk egy ezüst nyakéket próbált elcsenni, ráadásul a szöveg ilyen értelmezése esetén az *Immram Máeldúin*-ben egy párhuzamos példát is találunk. Máeldúin egyik későn jött rokona egy nyakláncot próbált ellopni a falról, de ott helyben utolérte a végzet (Germán, kelta..., 175. o.).